

УДК 821.161.2-1Шкуліна:801.83

[https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-8\(38\)-223-234](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2025-8(38)-223-234)

Біляцька Валентина Петрівна доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри філології та мовної комунікації, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, <https://orcid.org/0000-0003-4532-2268>

Онищенко Геннадій Анатолійович кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри філології та мовної комунікації, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, <https://orcid.org/0000-0003-1993-4041>

ПОЕТИЧНА ПАРЕМІОЛОГІЯ АНАТОЛІЯ ШКУЛІПИ

Анотація. У статті досліджуються паремії у поезії збірки «Навстіж – як небеса» сучасного письменника з Чернігівщини Анатолія Шкуліпи. Наголошується на народності поетичної мови автора, на розв'язанні проблем пареміології серед фольклористів, лінгвістів, літературознавців через важливу роль науки в морально-етичному, духовно-естетичному житті народу. Уведення в художні тексти паремій, притаманне більш прозі, стали вирази надають текстам простоти сприйняття, афористичності, увиразнюють українську народну традицію. Питання інтерпретації паремій, їх функцій у поезії є актуальним і потребує додаткової уваги. Поезія А. Шкуліпи багата на прислів'я, приказки, загадки, вітання, побажання, поздоровлення, формули ввічливості, чемності, дотепи, пов'язані із світобаченням і буттям народу.

Паремії і розмовні вислови, майстерно переосмислені А. Шкуліпою в контексті суспільних проблем, є функціонально вагомим компонентом його громадянської лірики («До питання про справедливість», «На базарі депутат народний», «Нема дурних», «Ми – каїни свого народу», «Уміння жити», «Яких ворогів іще треба», «Філософія післявиборної музики», «Гниди повилазили на плінтус», «Давно пора сказати прямо») – *стук-грюк – аби з рук; за вухо не відтягнеш; з моря погод; і сам не гам, і не віддам; горохом об стіну; ні собі, ні людям; розводив теревені; поспішиши – людей насмішиши* тощо. У поезії автора поєднано фразеологізми з «кліше недавньої доби» (М. Слабошпицький) – *по роялю, по цимбалах, язика поковтали, мотати на вус, голоблі*. Паремії у поезії А. Шкуліпи містять лаконічну образно-емоційну характеристику життєвого досвіду, конкретної ситуації – *як той*

Пилип із конопель»; хоч падай, а хоч стій; душі вволю відвели; літа зійшли, мов крига по воді; мертвому припарка»; всі козири тобі у руки («Сонце у вікнах»)). Фольклорні формули в поезії автора набувають паритетних ознак, наповнюються «новим філософським змістом» (С. Єрмоленко) у розв'язанні глибоких морально-етичних проблем.

Ключові слова: поезія, паремія, фольклор, прислів'я, загадка, літературно-фольклорні зв'язки, фольклоризм, Анатолій Шкуліпа.

Biliatska Valentyna Petrivna Doctor of Philology, Associate Professor, Professor of the Department of Philology and Language Communication, National Technical University «Dnipro Polytechnic», Dnipro, <https://orcid.org/0000-0003-4532-2268>

Onyshchenko Gennady Anatoliyovych Candidate of Philology, Associate Professor, Associate of the Department of Philology and Language Communication, National Technical University «Dnipro Polytechnic», Dnipro, <https://orcid.org/0000-0003-1993-4041>

POETIC PAREMIOLOGY OF ANATOLIY SHKULIPA

Abstract. The article examines paremias in the poetry of the collection «Wide open – like heaven» by the modern writer from Chernihiv region Anatoly Shkulipa. The emphasis is on the national character of the author's poetic language, on solving the problems of paremiology among folklorists, linguists, literary critics due to the important role of science in the moral-ethical, spiritual-aesthetic life of the people. The introduction of paremias into literary texts, more characteristic of prose, fixed expressions give the texts simplicity of perception, aphorism, and express the Ukrainian folk tradition. The issue of interpreting paremias and their functions in poetry is relevant and requires additional attention. A. Shkulipa's poetry is rich in proverbs, sayings, riddles, greetings, wishes, congratulations, formulas of politeness, courtesy, witticisms related to the worldview and existence of the people.

Paremias and colloquial expressions, masterfully reinterpreted by A. Shkulipa in the context of social problems, are a functionally significant component of his civic lyrics («On the question of justice», «A people's deputy at the market», «There are no fools», «We are the Cains of our people», «The ability to live», «What more enemies do we need», «Philosophy of post-election music», «Nits climbed onto the plinth», «It's high time to say it straight»)- done haphazardly, as long as it's done; you can't drag them away; like weather from the sea; dog in the manger; like talking to a brick wall; neither for yourself nor for

others; shot the breeze; haste makes waste etc. The author's poetry combines phraseologisms from the «clichés of the recent era» (M. Slaboshpytsky) - it doesn't matter; I couldn't care less; cat got your tongue?; take note; to keep a tight rein on. Paremias in the poetry of A. Shkulipa contain a laconic figurative-emotional characteristic of life experience, a specific situation - like a bolt from the blue; can't believe my eyes; got it off our chest; the years have slipped away; as useful as a chocolate teapot; the ball is in your court («Sun in the windows»). Folkloric formulas in the author's poetry acquire parity features, are filled with «new philosophical meaning» (S. Yermolenko) in solving deep moral and ethical problems.

Keywords: poetry, paremia, folklore, proverb, riddle, literary and folklore connections, folklorism, Anatoliy Shkulipa.

Постановка проблеми. Поетичне мислення письменників формується й розвивається під значним впливом фольклору, відповідно й наповнюється «новим філософським змістом, у розв'язанні глибоких морально-етичних проблем» [2, С. 158]. Тема літературно-фольклорних зв'язків у творах письменників завжди викликала зацікавлення. Сучасні науковці В. Івашків, М. Лановик і З. Лановик, Н. Малинська, Р. Марків, С. Пилипчук, В. Погребенник, Я. Поліщук, С. Росовецький, Ю. Шутенко, Ж. Янковська та інші у своїх дослідженнях порушують питання вивчення фольклорної традиції і літератури, трансформації фольклорних жанрів, образів, мотивів у художніх текстах, вироблення індивідуального стилю під впливом фольклоризмів тощо. Є. Єрмоленко писала, що фольклоризми є в кожного національного поета, але «кожний індивідуальний стиль трансформує, розвиває їх по-своєму» [2, С. 169].

Індивідуальний стиль Анатолія Шкуліпи, автора поетичних збірок «Звернення до радості», «Право на взаємність», «Зірки над хрестами», «Релігія кохання», «Отава», «Навскрізь», «Озноб», «Навпроти», «Навстіж – як небеса», драматичної поеми-легенди «І знов являється княжна», роману у віршах «Берест», має нерозривний зв'язок із влучним дотепним народним словом. За його лірикою і ліро-епосом можна вивчати етнографію, народні звичаї і традиції («Який базар рум'янощокій», «Навіяне лелеками», «Таке трапляється не часто», «Із вуст віків», «Домовик», «Три печалі») [1, С. 225]. Поезія Анатолія Шкуліпи багата різножанрово, один із улюблених жанрів – балада: «Балада про чоловіка без характеру», «Балада про чемність», «Полиновий присмак», «Дідова жура», «Балада чекання», поема-балада «Соло на березовій корі». М. Слабошпицький писав: «Він поет баладного ладу; він добре «веде» сюжет, не гальмує його надмірними ліричними виливами; ліричний елемент у його баладах присутній майже на рівні

ембріональному – повсюдно аскетичність на рівні літературного мінімалізму» [9, С. 3]. Багата поезія А. Шкуліпи на дошкульне, афористичне народне «слівце», паремії, які і будемо досліджувати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий і практичний інтерес до проблем пареміології останнім часом зростає серед фольклористів, лінгвістів, літературознавців, філософів, психологів через важливу роль науки в морально-етичному, духовно-естетичному, комунікативному житті народу. Переважна частина паремій – це прислів'я і приказки, які не мають чітко окреслених диференційних ознак, постійно розвиваються й поповнюють свої фонди з інших жанрів фольклору, художньої літератури, публіцистики, живої розмовної мови. Паремії досліджуються переважно в мовознавстві, науковці Є. Іванов, В. Калашник, Ж. Колоїз, Н. Малюга, А. Королькова, М. Котова, Т. Манякіна, В. Мокієнко, Л. Савенкова, В. Ужченко, Н. Шарманова та ін. кваліфікують їх як знаки: «дискурсивні», «усталені», «мовні», «естетичні», «знаки культури», що «сприяють осмисленню національно-самобутньої основи національного характеру, дають змогу простежити вплив мови на формування менталітету народу, співвідносяться з прецедентними феноменами, що спираються на фонові знання комунікантів, визначають етичні норми та стратегію моральної поведінки кожної людини й соціуму загалом» [3, С. 272].

У «Літературознавчій енциклопедії» термін *паремія* відсутній, подано лише пареміографія і пареміологія. До того ж пареміологія – «це розділ мовознавства, який вивчає паремії: приказки, прислів'я, примовки, загадки, прикмети, повір'я, пустомовки, замовляння, скоромовки тощо» [5, С. 184]. У словнику-довіднику «Українська фольклористика» *паремія* трактується так: «родове поняття на означення різноманітної групи малих прозових і віршованих образно-афористичних творів – прислів'їв, приказок, примовок, загадок, вітань, побажань, подяк, поздоровлень, формул ввічливості, чемності, дотепів, жартів, каламбурів, скоромовок, прокльонів тощо» [10, С. 290].

Паремії зафіксовано ще в пам'ятках давньої української писемності. Уведення в художні тексти малих фольклорних жанрів, паремій, притаманне більше прозі, сталі вирази надають текстам простоти сприйняття, афористичності, увиразнюють українську народну традицію, адже невеликий влучний вислів іноді є змістовнішим, ніж сторінка опису. Питання інтерпретації паремій, їх функцій у поезії є актуальним і потребує додаткової уваги. Один із найавторитетніших пареміографів, фольклорист М. Пазяк вважає давні паремії зародковими формами поезії, бо вони «дають змогу простежити ті невидимі шляхи, якими прислів'я йдуть в поезію та

ритмізовану художню прозу і, навпаки, як уривки текстів з літератури переходять до народної мудрості, здобуваючи право на самостійне існування як паремії» [7, С. 199].

У сучасному літературознавстві маємо ґрунтовні праці про паремії у художніх текстах, зокрема у поезії: М. Пазяк «Українські прислів'я, приказки та порівняння з літературних пам'яток» (2001), С. Пилипчук «Галицько-руські народні приповідки»: пареміологічно-пареміграфічна концепція Івана Франка» (2008), Б. Степанишин «Українська поетична афористика минулого тисячоліття» (2004).

Паремії в поезії сучасного письменника з Чернігівщини Анатолія Шкуліпи не були об'єктом дослідження, тому **мета статті** – виокремити паремії у поезії письменника, визначити їх функції, рівень розкриття ідейного змісту.

Виклад основного матеріалу. Кожна збірка поезій А. Шкуліпи містить паремії, які допомагають проникнути в образне слово, відображають багатогранність думок, почуттів, розкривають ідейний зміст тексту. Візьмемо останню збірку «Навстіж – як небеса» (2023): «*Із вершин мерщій заторохтіли / Камінці – горохом об стіну*» [11, С. 41]; «*Поспішиш – людей насмішиш... / А якщо забаришся?*» [11, С. 43]; «*Коса любить хитрого, / Ну а цін – дурного*» [11, С. 235]; «*Робити діло важче, ніж цінити*» [11, С. 90]; «*Довго він розводив теревені*» [11, С. 93]; «*Та проміняв світлицю на задвірки*» [11, С. 43]; «*Стрибаєм – щоб носа утерти, / Кому – поки що таїна*» [11, С. 290]; «*Уже й озався звідти, / Де рак ізроду-звіку не свистів*» [11, С. 380].

Поезія «Найрідніша топоніміка» пройнята спогадами про минулі роки, про неповторність населених пунктів Ніжинщини – Веселе, Любеч, Добрянка, Дрімайлівка, Вишеньки, Яблунівка та інших. Автор поетизує неповторність кожного села, знаходить кожному «комплімент», виокремлює його родзинку: «*Якщо ж охи напосіли, / То в Охіньки на меди... / Де ні впало, ані сіло / Золоті зірки в сліди*» [11, С. 31]; «*А про Короп, звісно, рибна / Мова в'ється навпрошки. / І Линовиця, де срібна / Мерехтить луска з ріки / Може й ще щось наполяже, Настрій – невблаганна річ. / На Десні немає лажі, / Хоч назустріч, а хоч пріч*» [11, С. 32].

Порушуючи ту чи іншу тему, А. Шкуліпа часто вводить у свої тексти одразу декілька паремій. «Для кого?» – це поезія-звернення до «правителів верховних», «корманичів вельмишановних» не губити людську гідність, а звернути увагу на суспільні проблеми в Україні, на їх усунення:

Відкиньмо справи галасливі!
Ми тільки мріями й щасливі.
То й ви побудьте поміж нас,

*Де ще Макар телят не пас...
Середні наші заробітки
Для вас, як від свиней об'їдки...
Отож, правителі народні,
Виходьте на шляхи Господні.
Побачте в дзеркалі себе:
То совість, може, й зашребе.
А ми в статистиці банкуєм,
А брехунів – мов і не чуєм.
Абракадабри – як бальзам:
І сам не гам, і не віддам [11, С. 96-97].*

У цій поезії через конкретні життєві ситуації за допомогою паремій переносний смисл окреслено через узагальнений життєвий досвід, адже *узагальненість* – одна з характерних ознак паремій. До того ж у наведеному уривку маємо декілька народних висловів, які влучно розкривають проблеми суспільства.

М. Пазяк зазначав, що при дослідженні прислів'їв і приказок, влучних висловів, «недостатньо навести схожі паралелі, а треба ще й довести, якими шляхами прийшло до нас те чи інше прислів'я» [7, С. 60]. Фактично, до всіх прикладів є народні трактування: «*І сам не гам, і не віддам*» – «*Ні собі, ні людям*»; або «*Собака на сні*», яке відоме завдяки байці Езопа; «*То совість, може, й зашребе*» – «*Совість гризе без зубів*» [8, С. 368]; вислів «*Де ще Макар телят не пас*» має такі ж відповідники – *де Макар телят пасе/ де Макар телят не пас/ де Макар телят не ганяв/не гонить* – і вказує не лише на віддалені, важкодоступні місця, на яких Макар пас чужих телят, а й на важкі, неможливі умови, у яких живуть люди. Ще його пов'язують із суворим аскетичним життям Преподобного Макарія, який відмовився від усього земного, й доживав у молитвах. Його подвиг вчить терпінню, смиренню і вірності духовним ідеалам. А. Шкуліпа в поезії «Для кого?» не закликає до смиренності, а навпаки, засуджує правителів «мішка і скрині» і тих, хто їм кориться: «Звичайно, дріб'язок духовний – / Не до вершин, та ще й верховних, / Де протираються штани, / І все – із нашої вини» [11, С. 97].

У поезії «Для кого?» декілька афористичних риторичних запитань із влучним народним дотепом, є навіть авторські: «*Для кого в світі живе?*; *А ноги – хай? / Померзнуть – хоч повикитай?*; *Бо якби ні, хіба б посміли / Чорнюще називати білим?*; *То хто безпечніший народу?*; *Хіба ревуть, як ясла повні?*» [11, С. 96-98]. Останнє питання асоціюється із назвою роману Панаса Мирного «Хіба ревуть воли, як ясла повні?», але ж його взято з «Книги Йова»: «Чи дикий осел над травою реве? Хіба реве віл, коли ясла повні? Чи без солі їдять несмачно, чи є смак у білкові яйця?..» [4, С. 104].

Цей афоризм взято з Біблії, який переріс у народне судження, що означає незадоволення людини умовами її життя. Цитату «Для кого в світі живе?» взято з поезії Т.Г. Шевченка, її введено в текст і винесено в епіграф. Епіграф передає не лише захоплення словом Кобзаря, його сарказм, а й стає органічною складовою вірша А. Шкуліпи.

У передмові до збірки «Отава» М. Слабошпицький писав, що прикметною ознакою поезії Анатолія Шкуліпи є «вміння послуговуватися фразеологізмами в поєднанні з усякими кліше недавньої доби. У нього виходить своєрідний соц-арт... Це справді важливо в поезії, де часто «гарячий» змістовний матеріал диктує вибухову стилістику й вербальний шторм. А читач, як відомо, краще чує промовлені тихо – зате справді виразно – слова» [9, С. 5].

Саме такі «кліше недавньої доби» наявні у поезії «Філософія післявиборної музики», назва якої вже розкриває її ідейний зміст:

Розтанули цінності в балах,
Відлунням війнувши з бездонь...
Раніше було по цимбалах,
Тепер – по роялю, либонь..
Ой що ж воно в світі зробилось,
Що так повернуло навскіс?
Раніше – з голоблі родило,
Тепер перехнябило віз...
Свиня так під тином не рохне,
Як матом озветься тюрма...
От музика!..
Це вам не редьку
Із хроном мотати на вус [11, С. 338–339].

Виокремлені зразки малих фольклорних жанрів можна тлумачити так: по цимбалах – байдуже; мотати на вус – придивлятися, запам'ятовувати, робити висновки; з голоблі родило – символ спільного лиха, нездатності до справи. Цимбали – звучний і технічно досконалий струнно-ударний інструмент, але дати «по цимбалах» ще означає тріснути комусь по губах за дурний вислів чи за матюк, окрім виказати байдужість. За твердженням автора, в Україні здавна побутує вираз: уткнеш у землю голоблю – виросте віз. Тобто в нас дуже родюча земля, масні чорноземи, може прорости навіть із нічого, але в авторській версії: догосподарювалися, що перехнябило віз, пряме призначення не діє; редьку/ Із хроном мотати на вус – мати хороший апетит. Хоча їжа й «люта», а все одно їсться, бо з м'ясним смачніше. Так от і «післявиборна» музика приперчена, прихронована – разом із редькою. Термін «паремія» у сучасній фольклористиці використовують на означення

«образних афористичних висловів широкого змістового діапазону в усному мовленні людей у зв'язку з їх професійною чи громадсько-політичною діяльністю» [10, С. 290].

С. Єрмоленко зазначила, що «писемно-літературна традиція стоїть за фразеологією, типовою для поезії *громадянського* звучання» [2, С. 150]. Авторська інтерпретація фольклорних жанрів і розмовних висловів, майстерно переосмислена А. Шкуліпою в контексті суспільних проблем, є функціонально вагомим компонентом громадянської лірики: «*Стук-грюк – аби з рук / Ось так і живемо*» [11, С. 47], «*І за вухо не відтягнеш, / Зате ж результат який!*» [11, С. 47] («Балада про чоловіка без характеру»); «*Нате, як належить, / Ще й у спину ніж*» [11, с. 61], «*Не чекайте з моря / Вибраних погод*» [11, С. 61] («Україна в огні»).

Паремія в поезії А. Шкуліпи – це «фольклорна формула, синтаксично завершена, містить лаконічну образно-емоційну характеристику певного явища, життєвого досвіду, конкретної ситуації» [5, С. 271]. Наприклад, у поемі «Сонце у вікнах»: «*І я – як той Пилип із конопель*»; «Серед фантазій і посеред мрій / Здавалося, хоч падай, а хоч стій / І язика б по тричі поковтали» [11, С. 118]; «*Ото вже душі вволю відвели*» [11, С. 119]; «*Свисне той рак, чи не свисне? - / Не розгадати стократ*» [11, С. 129]; «*Сяду в куточку й заплачу, / Хай хоч і курям на сміх*» [11, С. 130]; «*Літа зійшли, мов крига по воді...*» [11, С. 133]; «*То й труднощі не стануть на заваді / Тим більше – якщо руки золоті*» [11, с. 138]; «*Мені цигарка – мертвому припарка*»; «*Всі козири тобі у руки, / Майструй, солдате, людям – не собі*» [11, С. 138].

Автор, хоч і порушує теми суспільні, моральні, проте вводить прислів'я та влучні вислови, які часто вживаються в щоденному та побутовому житті. У поезії «На базарі депутат народний» А. Шкуліпа іронізує із депутата, який «красномовством *приндився*»:

Довго він розводив теревені
А дідок рукою у кишені,
Певне, дулю мовчечки ховав.
Од пристриту чи іще від чогось,
З чим жартує Бог, як сплять чорти?..
І незручно якось, і убого,
Та й нелегко хрест отой нести [11, С. 61]

М. Слабошпицький назвав А. Шкуліпу ліриком із «почуттям тонкої іронії», у якого особистий матеріал набирає універсального змісту [9, с. 3]. Реакцією автора на негативні суспільні чи індивідуальні явища є народний гумор, жарт, а в поезіях, у яких порушуються суспільні проблеми – це сатира, іронія, дотепне народне прислів'я чи фразеологізм, що удосконалюють високопоетичну форму і допомагають розкрити глибокий

зміст. Поезії збірки «Навстіж – як небеса» – «До питання про справедливість», «На базарі депутат народний», «Нема дурних», «Ми – каїни свого народу», «Уміння жити», «Яких ворогів іще треба», «Філософія післявиборної музики», «Гниди повилазили на плінтус», «Давно пора сказати прямо» – «це порушення тем сучасної моральності окремо кожного і громадян України в цілому» [1, С. 225].

Стійкий народний вислів, робить авторську поетичну форму доступнішою, відображає багатогранність думок не лише в громадянській ліриці, а і в інтимній: «В сімейні справи граються лукаві», «І ти чекала – уявляла» :

*Тож і нехай тепер кусають лікті,
Аж поки виросте волосся в роті...
Резони є у будь-якім конфлікті,
Лиш не тоді, коли душа – на ешафоті* [11, С. 241].

*Мерщій із полум'я та в воду,
А із води – то хоч куди...
Три поцілунки в нагороду,
Чи в засторогу від води?* [11, С. 245].

Всі наведені чи інтерпретовані паремії у поезії А. Шкуліпи подано у вигляді дотепного, семантично «замкнутого судження, що подає етичну та естетичну оцінку, містить повчальне узагальнення» [5, С. 271]. Є вірші, у яких в одній строфі декілька паремій, наприклад, у поезії «Давно пора сказати прямо»:

*Залізо куй, поки гаряче
Невже ще мало з'їли солі?..*

*В нас, що збрело, те й поганяє,
Що трапилося, те і тягне
Де сила, там ума немає.
Тупий до гостроти не прагне* [11, С. 85].

Необхідно наголосити на народності поетичної мови А. Шкуліпи. Автор говорив, що нічого не підбирає з усної народної творчості, ніколи не задумувався, скільки в ньому прижилося-причаїлося українського фольклору.

Але він радіє, що фольклор збагачує його і збагачує його вірші, бо жодного разу не задумувався і не ставив собі за мету вжити те чи інше прислів'я – воно «вклинювалося» саме в текст, прилітало звідкись і вплутувалося в контекст, як один подих усього тексту, бо майже всі свої вірші він «записує, а не пише».

Серед поетичної пареміології А. Шкуліпи, крім прислів'їв, приказок, влучних народних висловів є й загадки, у яких «віддзеркалюється не лише світ поетичних уявлень народу, а й фіксується шлях пізнання людьми навколишніх реалій» [6, С. 2]. Звичайно, фольклорних зразків загадок у поезії письменника мало, вони піддалися трансформації й індивідуальному стилю автора. Для жанру народних загадок характерні «питання (образна частина) й відповідь». Лірика А. Шкуліпи багата на риторичні питання, запитання-відповідь, що розкриває ідейний зміст загадки. Наприклад, у поезії «Балада про чоловіка без характеру» автор на питання: «І що воно таке, той характер?» подає розгадку – чесноти «за людськими мірками» людини: «Як для людей, то його й крихітки,.. / А як для роботи – то хоч одбавляй [11, С. 49]. У поезії «Нема дурних» відгадку до «життєвого шляху» так трактує: «Все важче й важче на дорозі в люди, / Куди не глянь, то яма, то будяк» [11, С. 90].

«Своєрідна ознака загадки – реалізація її адресантом у готовому вигляді» [6, С. 6]. Функціонування народної загадки передбачає щонайменше двох співрозмовників. У поезії А. Шкуліпи теж зустрічаємо діалогічність тексту, розгортання значення потрібного слова, подання ознак, якими репрезентується загаданий предмет: «То злетів у хату білий птах / так називала сон моя бабуся» [11, С. 105]; « – Ти надівай, онучку, рукавиці... / Бач вовчим оком блимає зоря» [11, С. 106]; « – Онучку, відгадай: / Що принесли журавлики в наш край?.. / Як не крилом, то серцем вись кресну: – Журавлики несуть до нас весну!» [11, С. 112];

Висновки. Отже, поезія А. Шкуліпи багата на паремії, що містять у собі «філософський зміст», пов'язані із світобаченням і буттям народу. У дослідженні ми розглянули лише деякі жанрові модифікації паремій із останньої його збірки «Навстіж – як небеса», але введення в текст малих народних жанрів – характерна риса індивідуального стилю митця. Майстерно переосмислені паремії автором у контексті суспільних проблем, є функціонально вагомим компонентом його громадянської лірики. Митець у віршованій формі розгортає мотив, який закладений у прислів'ї чи влучному вислові. Окрім прислів'їв, приказок, афоризмів у поезії А. Шкуліпи є також вітання, побажання, поздоровлення, формули ввічливості, чемності, дотепи, що можуть бути подальшим об'єктом дослідження його творчості.

Література:

1. Біляцька В.П. Рецензія на поетичну збірку Анатолія Шкуліпи «Навстіж – як небеса: вірші, поеми» (Ніжин. ФОП Лук'яненко, ТПК «Орхідея»: 2023. 406 с.). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* 2024. Т. 35. №4. Ч.1. С. 224–226.

2. Єрмоленко С. Я. Фольклор і літературна мова. Київ: Наукова думка, 1987. 245 с.
3. Колоїз Ж. В., Малюга Н. М., Шарманова Н. М. Українська пареміологія : навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Кривий Ріг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2014. 349 с.
4. Коваль А.П. Спочатку було Слово: Крилаті вислови біблійного походження в українській мові. Київ: Либідь, 2001. 312 с.
5. Літературознавча енциклопедія : У 2 т. / Авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ: 2007, ВЦ «Академія». Т.2. 624 с.
6. Онищенко Г.А. Мовна структура української народної загадки (семантичний і синтаксичний аспекти): автореф. дис. ... канд. філол. наук. Дніпропетровськ, 2006. 20 с.
7. Пазяк М. Українські прислів'я та приказки. Проблеми пареміології та пареміографії. Київ : Наукова думка, 1984. 388 с.
8. Прислів'я та приказки. Природа. Господарська діяльність людини /Упоряд. М.М. Пазяк; Відп. ред.С.В. Мишанич. Київ : Наукова думка, 1989. 480 с.
9. Слабошпицький М. У своїх словах свій зміст (Кілька зауваг про поезію Анатолія Шкуліпи). *Шкуліпа А.Г. Отава: Вірші та поеми*. Київ: Видавництво «Рада», 2008. С. 3-6 с.
10. Українська фольклористика. Словник-довідник /Укл. М. Чернопиский. Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 448 с.
11. Шкуліпа А. Г. Навстіж – як небеса: вірші, поеми. Ніжин. ФОП Лук'яненко В.В., ТПК «Орхідея». 2023. 406с.

References:

1. Biliats'ka V.P. (2024). Retsenziia na poetychnu zbirku Anatoliia Shkulipy «Navstizh – iak небеса: virshi, poemy» (Nizhyn. FOP Luk'ianenko, TPK «Orkhidea»: 2023. 406 s.) [Review of Anatoly Shkulipa's poetry collection «Open Wide Like Heaven: Poems, Poems»] *Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernads'koho. Seriia: Filolohiia. Zhurnalistyka*. Vols. 35, 4, 1, 224–226. [in Ukrainian].
2. Yermolenko S. Ya. (1987). Fol'klor i literaturna mova [Folklore and literary language]. Kyiv: Naukova dumka, 245 s. [in Ukrainian].
3. Koloiz Zh. V., Maliuha N. M., Sharmanova N. M. (2014.) *Ukrains'ka paremiolohiia : navchal'nyj posibnyk dlia studentiv filolohichnykh spetsial'nostej vyschykh navchal'nykh zakladiv* [Ukrainian paremiology: a textbook for students of philological specialties of higher educational institutions]. Kryvyj Rih : KPI DVNZ «KNU», 349 s. [in Ukrainian].
4. Koval' A.P. (2001). *Spochatku bulo Slovo: Krylati vyslovy biblijnoho pokhodzhennia v ukrains'kij movi* [In the beginning was the Word: Popular sayings of biblical origin in the Ukrainian languag]. Kyiv: Lybid', 312 s. [in Ukrainian].
5. *Literaturoznavcha entsyklopediia* (2007). [Literary encyclopedia]. Avt.-ukl. Kovaliv, Yu. U 2 t. Kyiv: VST «Akademia», 2, 624 s. [in Ukrainian].
6. Onyschenko H.A. (2006). *Movna struktura ukrains'koi narodnoi zahadky (semantychnyj i syntaksychnyj aspekty* [Linguistic structure of the Ukrainian folk riddle (semantic and syntactic aspects)]: avtoref. dys. ... kand. filol. nauk. Dnipropetrovs'k, 20 s. [in Ukrainian].
7. Paziak M. (1984). *Ukrains'ki prysliv'ia ta prykazky. Problemy paremiolohii ta paremiohrafii* [Ukrainian proverbs and sayings. Problems of paremiology and paremiography]. Kyiv : Naukova dumka, 388s. [in Ukrainian].

8. Prysliv'ia ta prykazky (1989): Pryroda. Hospodarska diialnist liudyny [Proverbs and sayings: Nature. Human household activity] / Uporiad. M. M. Paziak ; Vidp. red. S. V. Myshanych. Kyiv: Naukova dumka, , 480 s. [in Ukrainian].

9. Slaboshpyts'kyj M. (2008). U svoikh slovakh svij zmist (Kil'ka zauvah pro poeziu Anatoliia Shkulipy) [In your own words, your own meaning (A few remarks on the poetry of Anatoly Shkulipa)]. *Shkulipa A.H. Otava: Virshi ta poemy*. Kyiv: Vydavnytstvo «Rada», pp. 3-6. [in Ukrainian].

10. Ukrains'ka fol'klorystyka (2008). Slovnyk-dovidnyk [Ukrainian Folklore. Dictionary-reference] /Ukl. M. Chornopyskyj. Ternopil': Pidruchnyky i posibnyky, . 448 s. [in Ukrainian].

11. Shkulipa A. H. (2023). Navstizh – iak nebesa: virshi, poemy [Wide open – like the heavens: poems, poems]. Nizhyn. FOP Luk'ianenko V.V., TPK «Orkhideia» 406 s. [in Ukrainian].